

Hajdu Krisztián – Czeglédi László

Könyvtáros sztereotípiák megjelenése napjainkban

Hétköznapi életünket előítéleteink akaratunkon kívül is befolyásolják, amelyek éppúgy lehetnek pozitívak, mint negatívak. A társadalom e tekintetben a könyvtárosokat sem kíméli, hiszen számos előítéletet, sztereotípiát alakítottak ki róluk.

A témával korábban is foglalkoztak már, készültek kutatások arról, hogy miként ítélik meg a könyvtárosokat és munkájukat. 1985-86-ban a Gereben Ferenc által vezetett országos reprezentatív felmérésben például „A könyvtáros olyan személy, aki...” kezdetű félmondatot kellett a kitöltőknek befejezniük. A válaszadók többsége szerint a könyvtáros olvasmányokat ajánl (28,7 %). Vidra Szabó Ferenc a könyvtárhasználók körében ismételte meg a kutatást 1995-ben, amelyben a válaszolók több mint háromnegyede egy társat látott a könyvtárosban, aki segít megtalálni a keresett információt. Tóth Máté 2017-ben a belső tulajdonságok szerint vizsgálta a könyvtárosokat, a válaszolóknak egy 1-5 közötti skálán kellett értékelnie az előre meghatározott tulajdonságokat. A legmagasabb értékeket a könyvtárnépszerűsítés (4,4), információközvetítés (4,41), állománybiztosítás (4,39), olvasóvá nevelés (4,39) és a tanulás támogatása (4,39) motívumok kapták.

A könyvtárosok ábrázolásáról is születtek kutatások, többek között Nagy Dóra és Sárpáti Ádám foglalkozott a könyvek lapjain és filmek képkockáin megjelenő könyvtárosokkal. Napjainkban sem szabad elmenni a filmek és videójátékok világa mellett, hiszen ezek is befolyásolhatják véleményünket, gondolkodásmódunkat. Ráadásul – függetlenül attól, hogy mit gondolunk erről – a fiatal generációk sokat találkoznak az iskolarendszerű oktatáson kívül ezekkel a megjelenési formákkal.

Jelen kutatás két fő részre tagolódik. Elsőként egy 15 kérdéses, anonim kérdőív eredményei kerülnek bemutatásra, amely a korábbi kutatások mérőeszközeit felhasználva készült. A kérdőív több okból adódóan is, nem reprezentatív. A kérdésekben a kitöltő személyes könyvtárosképre voltunk kíváncsiak.

A kérdőívet a kitöltők a Facebookon érthették el. Annak érdekében, hogy minél többen kitöltsék, több Facebook-csoportban is megosztásra került az űrlap, és számos egyéni megosztást is kapott a kérdőív, így azok is kitölthették, akik nem ismerhették a kérdéssor összeállítóját. Hat nap leforgása alatt 156 válasz érkezett.

A kutatás a kitöltők kora, foglalkozása és lakhelye tekintetében egészen változatos képet mutat. A kitöltők 58%-a beiratkozott könyvtári tag volt a kérdőív kitöltésekor – nehéz megítélni, hogy ez jó vagy rossz. A nemek arányában a nők vannak többségben. A kitöltők 77,6 %-a (121 fő) nő.

A kitöltők többsége, 67 fő városban él; 40 fő megyeszékhelyen, 27 fő budapesti és 22 fő falun vagy községben él.

A kitöltők kora is nagyon széles keretek között mozgott. A két legfiatalabb válaszadó 16 éves, a legidősebb pedig 68. A legtöbben, a kitöltők 55 %-a, 27 év alatti, ezért nem meglepő, hogy tanulói, illetve hallgatói jogviszonyban álltak a kitöltéskor. Azonban számos más munkakör képviselője is megjelenik, többek között: bérszámfejtő, ügyintéző, HR-szakember, nyugdíjas, könyvelő, vállalkozó, operátor, óvodapedagógus, személy- és vagyónőr, agrármérnök, varrónő, cukrász, fodrász stb.

A kérdőívben „A kitöltők könyvtárosképe” című rész kezdőkérdése nem is lehetett volna más, mint a Gereben Ferenc által alkalmazott félmondat – A könyvtáros olyan személy, aki... –, amelyre igen sok érdekes válasz érkezett. Úgy vélem, hogy a válaszok tükrözik a kitöltők személyes könyvtárosképét. Ezekből a válaszokból a következőkben – változtatás nélkül – olvashatunk néhányat.

A felsorolást egy 22 éves városi tanulóval kezdjük, aki szerint a könyvtáros „az információval professzionálisan bánik, segít eligazodni az olvasónak”. A segítő motívum nem csak ennél a kitöltőnél jelent meg, egy szintén 22 éves fővárosi hallgató válaszában is előtűnik: „Segít a betérő embereknek megtalálni a könyvet, amit keres”. Egy 21 éves városi fiatalember a következőt írta: „Az embereknek utat mutat a tájékozódás irányában, segít a megfelelő szakirodalmak és más szükséges könyvek kiválasztásában. Alapvetően mérsékelt, segítőkész.”

Egy 37 éves Budapesten élő, TB bérszámfejtő hölgy a következőképp felelt a kérdésünkre „kedves, kommunikatív, barátságos, tájékozott, intelligens, nyugodt, talpraesett, segít eligazodni a könyvkeresésben, a könyvkölcsönzésben tájékoztat az újdonsült könyvtári könyvekről, ajánl érdekességeket.” Egy 51 éves városi tanítónő szerint pedig a könyvtáros „Megfelelő olvasmányokat, anyagokat tud ajánlani.”

A válaszokból az is kiderül, hogy vannak, akik nem csak a pozitív megítélésüket nyilvánítják ki a könyvtárosok iránt. „Egész nap egy pult mögött ül, és nem csinál semmit” – nyilatkozta egy 26 éves Budapesten élő programszervező. Egy 22 éves, megyeszékhelyen élő, hipermarketben dolgozó férfi a könyvtárosképzést vitatja, szerinte elég lenne egy OKJ végzettség is ehhez a munkához: „egy sima OKJ képzéssel is tudná végezni a munkáját nem kéne »egyetemre« járni hozzá.” A férfi külön idézőjelbe tette az egyetem kifejezést, ezek szerint vélhetően a városában lévő egyetemen nem tartja elég színvonalasnak az oktatást. A 156 kitöltő közül, mindössze egy ember írt a „könyvtárosok fő képességéről” a pizzegezésről: „Mindig csendre int” – írta egy 22 éves megyeszékhelyen élő, mérnök gyakornok.

A kitöltők nagy része társat lát a könyvtárosban, aki képes bármilyen problémához segítséget nyújtani. Úgy gondolom ez nem is meglepő, hiszen a könyvtarosság egy segítő

hivatás, betér egy olvasó, elmondja, hogy mit keres, a könyvtáros segít ennek megtalálásában. Szinte minden második válaszadó említette a segítőkészség motívumot, egészen pontosan 75 válasz (45,73 %) került ebbe a kategóriába. A válaszadók közel háromnegyede volt beiratkozott tag, valamelyik könyvtárban.

A kérdéseimre kapott válaszokat összevettem Gereben Ferenc és Vidra Szabó Ferenc korábbi kutatási eredményeivel. Mivel mindkét kutató ugyanezt a félmondatot („A könyvtáros olyan személy, aki...”) tette fel, ezért össze lehet hasonlítani a kapott válaszokat. Vidra Szabó összevetette a saját eredményeit Gerebenével, és ezt összefoglalta egy táblázatban. Ez a táblázat került kiegészítésre a kérdőív adataival.**

Könyvtáros tulajdonságok	2018 Kitöltők %	1995 Könyvtár- tagok %	1985-86 Felnőtt népesség %	1985-86 Könyvtár- tagok %
Segítő jellegű kapcsolatok	46	76	7	12
Pozitív jellegű megnyilvánulások*	17	26	14	10
Információhoz juttat	**	7	**	**
Nagy szakértelme van	**	6	**	**
Olvasmányokat ajánl	4	4	40	37
Emberi kapcsolatok	**	4	16	19
Semleges válasz	12	2	19	9
Kritikus hangvétel	2	2	2	4
Könyvtári szolgáltatást végez*	7	3	20	21
A kultúrát közvetíti, neveli az embereket	2	1	11	21
Szereti a könyveket, szeret olvasni	6	0	12	13
Nehéz munkakörülmények	**	0	0	1
Értelmetlen válaszok	4	**	**	**

1. táblázat: A kutatás összevetése más korábbi kutatásokkal

* A *-gal jelölt cellák, az egyszerűbb értelmezhetőség miatt összevonásra kerültek egy másik hasonló tulajdonságot leíró sorral. A **-gal jelölt kategória nem szerepelt önálló kategóriaként. A 0-val jelölt értékek nem érték el a 0,5 % válaszarányt. Félkövéren és dőlten lettek kiemelve az oszlopoknál lévő legmagasabb értékek.

A táblázat elemeit vizsgálva észrevehető, hogy több válasznál hasonló százalékos értékeket lehet látni, mint az 1993-95-ös kutatás eredményeinél. Ebben a kutatásban csak aktív könyvtárhasználók vettek részt, míg jelen esetben olyan személyek is válaszolhattak, akik nem aktív könyvtárlátogatók. Több mint 20 év alatt nem sokat változott az emberek véleménye, hiszen mint Vidra Szabó Ferencnél is, a segítő motívum jelent meg legtöbbször a válaszokban. Ennek a kutatásnak a második helyén, szintén a pozitív megnyilvánulások helyezkednek el. A jelenlegi felmérésben a „szereti a könyveket / szeret olvasni motívumok” 6 %-ot értek el, míg az előző felmérésben kevesebb, mint 0,5 %-ot. Fontos megjegyezni, hogy az értelmiségek aránya a jelenlegi felmérésben a kitöltők 25 %-a. Növekedés látható a könyvtári szolgáltatások végzése körében is, 4%-kal többen írták ezt a válaszadók, mint a Vidra Szabó-féle kutatásban. Sajnos azonban a semmitmondó és értelmetlen kitöltések száma is magasabb a jelen kutatás tekintetében. Négy kategória nem szerepelt külön csoportként, ezek a következők: nehéz munkakörülmények, emberi kapcsolatok, nagy szakértelme van, információhoz juttat. Ezek a kategóriák a többi értékkel közel azonos százalékarányt ért el.

Gereben Ferenc kutatásával összehasonlítva több eltérés is látható. A legszembetűnőbb, hogy még 1985-86-ban a lakosság nagy része szerint a könyvtáros olvasmányokat ajánl (40 %), addig nálam a segítő jellegű kapcsolatok jelennek meg magas számban. Mivel a kitöltők nagy része 30 év alatti, ezért úgy vélem, ha olvasmány után kutakodnak, akkor először az internetet veszik elő. Gereben Ferenc idejében az emberek újságokból, a televízióból és legfőképp a könyvtárostól tájékozódhattak olvasnivaló iránt.

Az országos reprezentatív felmérésben több érték is magasabban van, mint a jelen kutatásban. Ilyen például a könyvtári munkakörök betöltése, a könyvek és az olvasás szeretete, valamint a kultúráközvetítés. Kevesebb volt a pozitív válaszok százalékos aránya, viszont a többi pozitív jellegű kategóriában megnövekedett a válaszok száma. Gerebennél megjelennek a könyvtáros munkakör nehézségei is, habár a válaszolók elenyésző százaléka említette ezt a motívumot.

Érdekes, hogy az „emberi kapcsolatok” válaszcsoporthoz a jelenlegi kérdőívben nem szerepelt külön kategóriaként, viszont mindkét kutatónál megjelent ez az érték. A kitöltők válasza alapján úgy tűnik, mintha manapság nem lennének olyan fontosak az emberi kapcsolatok a könyvtárossal, mint régebben. Nehéz elhinni.

Az erre a kérdésre adott válaszok azonban mindhárom esetben pozitív könyvtárosképet mutatnak.

A következő kérdésben arra kerestük a választ, hogy a kitöltők szerint milyen nemű a könyvtárosok döntő többsége, férfi vagy nő? A válaszok több mint 75 %-a szerint a könyvtárosok többsége nő, illetve közel 4 %-uk válaszolta, hogy a könyvtárosok döntő többsége férfi.

Mivel, nem csak a külsőségek számítanak, ezért a következő kérdésben a könyvtárosok belső tulajdonságaira is rákérdezett a felmérés. 21 tulajdonságot határoztunk meg, és egy 1-5 közötti skálán kellett választ adni arra, hogy a korábbi tapasztalataik alapján, milyenek értékelik a könyvtárosokat.

Az eredmény a következő táblázatban látható.

Tulajdonság	Kitöltők átlaga	Könyvtá- ri tagok átlaga	Eltérés az átlagtól	Nem könyvtári tagok átlaga	Eltérés az átlagtól
Szakmai tudás	4,25	4,29	0,04	4,20	-0,05
Tájékozottság	4,29	4,30	0,01	4,27	-0,02
Műveltség	4,19	4,10	-0,09	4,30	0,12
Szótlanság	2,71	2,61	-0,09	2,83	0,13
Talpraesettség	3,50	3,34	-0,16	3,71	0,21
Kimértség	3,03	3,08	0,05	2,95	-0,07
Kommunikációs készség	3,95	3,86	-0,09	4,08	0,13
Segítőkézség	4,26	4,21	-0,05	4,33	0,07
Fontoskodás	2,36	2,31	-0,05	2,42	0,07
Kreativitás	3,17	3,07	-0,11	3,32	0,15
Ingerlékenység	2,04	1,97	-0,07	2,14	0,10
Szervezőkézség	3,52	3,40	-0,12	3,68	0,16
Nyitottság az új technoló- giák felé	3,46	3,38	-0,08	3,58	0,11
Nyitottság az emberek felé	3,83	3,77	-0,06	3,91	0,08
Szégyenlősség	2,21	2,20	-0,01	2,21	0,01
Vezetői készség	2,73	2,61	-0,12	2,89	0,16
Barátságosság	3,83	3,82	0,00	3,83	0,01
Empátia	3,71	3,66	-0,06	3,79	0,08
Pontosság	4,12	4,09	-0,03	4,15	0,04
Mániakusság (megszál- lottság)	2,46	2,39	-0,07	2,55	0,09
Humor	3,02	2,98	-0,04	3,08	0,06

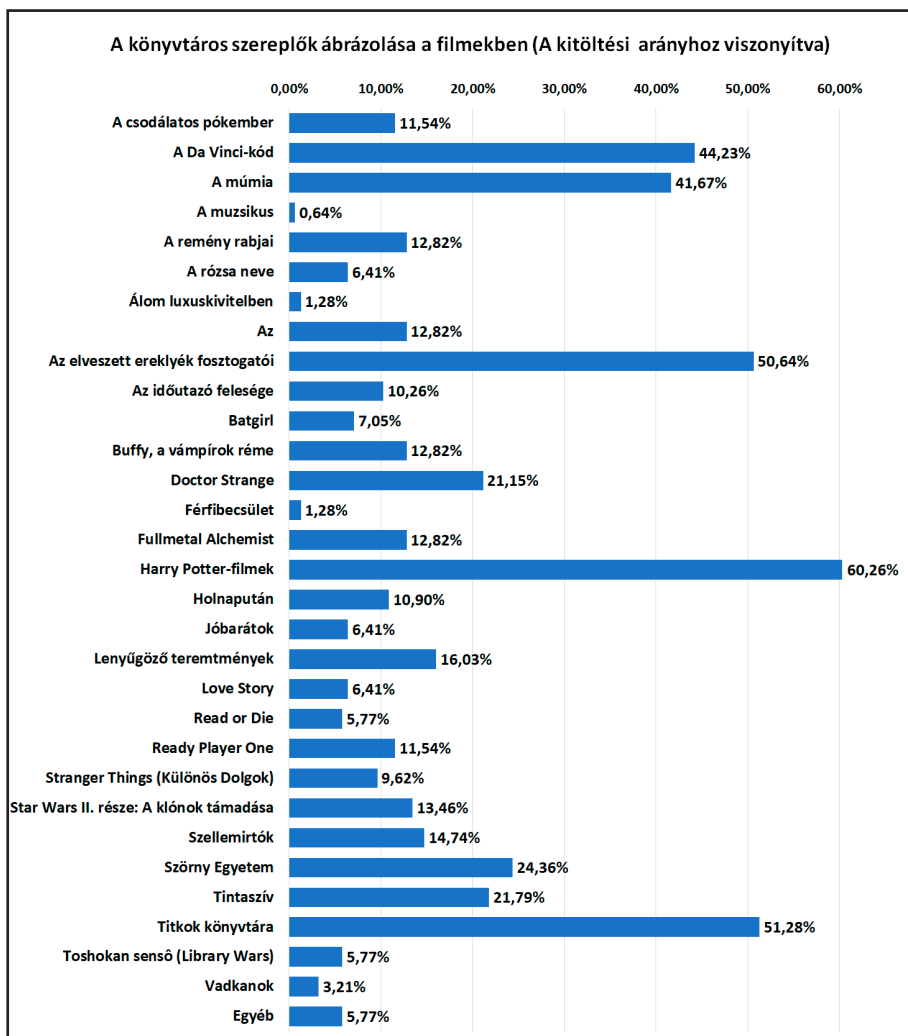
2. táblázat: Kitöltők átlaga összevetve a könyvtárba beiratkozott és nem könyvtári tagok átlagával

A kapott eredmények összevetésre kerültek a könyvtárba beiratkozott és a nem beiratkozott tagok válaszaival, valamint azzal, hogy mennyire térnek el az átlagtól. Szembetűnő, hogy a könyvtárba beiratkozott tagok többsége, 17 esetben átlag alatti értékelést adott. A könyvtári és nem könyvtári tagok eredményeit összehasonlítva a legnagyobb eltérés a talpraesettségénél tapasztalható (0,37), de magas értéket mutat a szervezőkézségnél (0,28) és a kreativitásnál (0,26) is.

Összességében mind a könyvtártagok, mind a nem könyvtári tagok véleményét külön-külön megnézve elmondható, hogy az átlaghoz képest nem tapasztalható nagy eltérés: a legtöbb tulajdonság esetében -0,10 és +0,10 között található.

A kitöltőknek összeválogatásra került egy lista olyan filmekről, amelyekben szerepel a könyvtáros személye, ezek közül kellett azokat kiválasztaniuk, ahol emlékezetes maradt számukra a könyvtáros karakter. 156 kitöltő, összesen 802 választ adott erre a kérdésre, átlagban egy válaszadó 5 filmet jelölt a 30-as listából. Persze itt is akadtak olyanok, akik csak 1 választ adtak, a legtöbb megjelölés (23) egy 23 éves női hallgatótól származik. Lehetőség volt arra is, hogy a kitöltő saját választ írjon, 9-en éltek is ezzel a lehetőséggel.

A legtöbb szavazatot a *Harry Potter-filmek* könyvtárosa, Irma Cvikker kapta, mintegy 94 darabot (60 %). Mivel a kitöltők nagy része a 20-as éveiben jár, nem meglepő, hogy a *Harry Potter-filmek* vezetnek, hiszen ez az a korosztály, akit leginkább megérintettek a J. K. Rowling könyvéből készült filmek. A következő filmet a kitöltők több mint fele választotta, egészen pontosan 80 személy. Ez pedig nem más, mint a *Titkok könyvtára*. Mivel

3. táblázat: A filmekre érkezett válaszok százalékos aránya

a sorozat nem lett különválasztva a filmtrilógiától, ezért a válaszokat egyben kezeltük. Ezt az alkotást csupán egy válasszal lemaradva (79), egy másik kalandorozat, *Az elveszett ereklyék fosztogatói* követi. (Lásd a 3. táblázatot.)

A legutolsó kérdés, az előzőhöz hasonlóan arra irányult, hogy a kitöltők mely könyvekre emlékeznek, amelyben könyvtáros karakter szerepelt. Megadtam 19 könyvet és egy egyéb kategóriát.

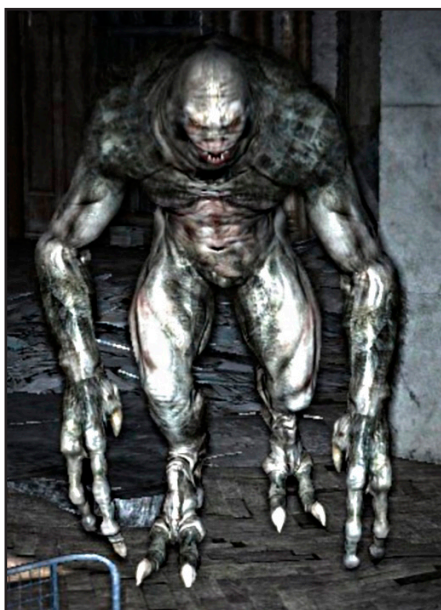
A könyveknél is toronymagasan vezet a *Harry Potter*, 92 válasz érkezett rá, a válaszolók közel 60 %-a jelölt meg. Második helyen Dan Brown *A Da Vinci-kód* című kalandregénye áll, 63 szavazattal, amelyet a válaszadók 40 %-a jelölt be. A képzeletbeli dobogó legalján Cornelia Funke *Tintaszív* című regénye áll, 34 válasszal, illetve közel 22 %-os választási aránnyal. Ezután jön kicsivel lemaradva Désaknai Mária *A könyvtárosnő nászútja Rómában* című műve 30 jelöléssel, a válaszadók közel egyötöde választotta ezt a könyvet. A legkevesebb jelölést Neal Stephenson *Snow Crash* című posztapokaliptikus regénye kapta, de ugyancsak kevés szavazatot kapott Tasnádi István *Világjobbítók* című drámája és Stephen King *A Napkútya* című horror története.

Végül pedig – tekintettel a gamifikáció egyre jelentősebb terjedésére az oktatásban – jöjjön egy kis csemege: az elektronikus játékokban történő ábrázolások tanulmányozása, amellyel az eddigi kutatások nem foglalkoztak, de ma kikerülhetetlenek az ez irányú vizsgálódások.

A videójátékokban gyakran fellelhető a könyvtár és a könyvtáros szerepeltetése. A könyvtár szerepe általában itt is a tudás megszerzésének helye. Ezzel szemben a játékokban a könyvtárosok nem feltétlenül tájékoztatnak és kölcsönöznek, bár erre is találhatunk példákat a játékvilágban. A könyvtáros általában csak a nevében hasonlít egy „átlagos könyvtárosra”, több játékban egyfajta mitikus lényként ábrázolják őket. „Munkaköri leírásukban” többek között a jövőbelátást, a rendházak védelmét és akár erőszakos csele-

Mrs. Carvin

A Metro Redux 2033 könyvtárosa

kedeteket is találhatunk. A választott videójátékokból, online játékokból a teljesség igénye nélkül, viszonylag széles körben kerültek válogatásra a különböző témák.

A listát egy hagyományos könyvtárossal, Mrs. Carvinnal indítjuk. Ő a *Bully* nevű, nyílt világú, akció-kaland stílusú játékban tűnik fel.

A könyvtárossal folytatott párbeszédnek többsége a könyvek köré épül. A legnagyobb sértés számára az, ha valaki nem olvas könyveket. Régimódi, megveti a modern társadalmat. Általában mogorva tekintettel néz maga elé.

Mrs. Carvinnal ellentétben egyáltalán nem mondhatjuk „hagyományos” könyvtárosnak a Dmitry Glukhovsky regénye alapján készült *Metro 2033 Redux* könyvtárosát.

A könyvtárosok ebben a játékban különleges emberevő lények. Nevüket onnan kapták, hogy a *Metro 2033* világában csakis a Moszkvai Állami Könyvtár maradványainál találkozhatunk velük. Valószínűleg a magas radioaktív sugárzás hatására egykori emberek alakultak át ezekké az intelligens lényekké. Ezt ki is használják a játék során, hiszen különféle csapdákbá, lezárt szobákba igyekeznek becsalni a főhőst. Amikor szembe találkozunk velük, nem támadnak ránk, csupán kiprovokálják a támadást.

A könyvtárosok sötét vagy fekete színű szőrzetet viselnek, karjaik hosszabbak a lábainál. Kicsit hasonlítanak egy óriás orángutánra. Hatalmas termetük ellenére gyorsan mozognak, bármilyen fegyveres, jól képzett harcossal is gond nélkül elbánnak.

Ez az ábrázolásmód különleges lehet, azonban, ha eltekintünk a külsőségektől, a dolgok mélyére nézve nem tűnik annak. Amióta világ a világ, a tudást, a kultúrát mindig varázslók, papok, szerzetesek, könyvtárosok őrizték, akik kellő ismeretekkel és intelligenciával rendelkeztek, és szükség esetén erővel is meg tudták azt védeni. A *Metro 2033 Redux-ban* is hasonló szerepet töltenek be a könyvtárosok, hiszen óvják a „tudást”, azaz megvédik a *Metro 2*-be vezető bejáratot a Stalkerektől. Ennek az információnak nagy je-

A Warhammer 40K könyvtáros

lentősége van a játék cselekményének folytatásában, azonban a történet végén derül csak ki, hogy miért is „védték” oly erősen a könyvtárosok a D-6 dokumentumot.

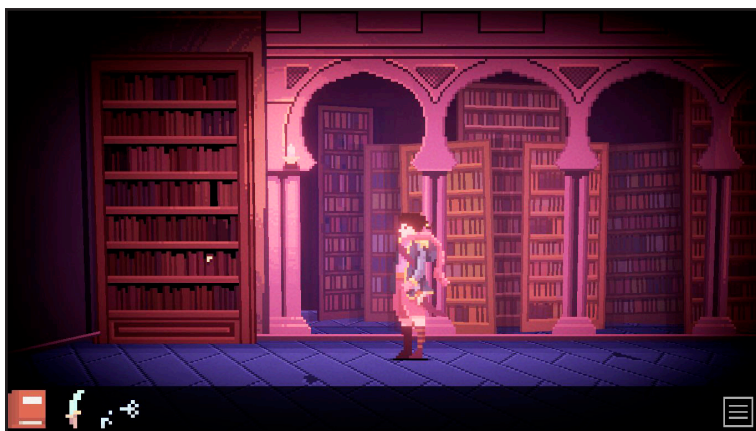
Szintén egy harcias könyvtárosképet mutat a *Warhammer 40K*. Bár a táblajátékból inspirált videójáték minden részében feltűnnek, mi a 2011-es *Space Marine* (Űrgárdista) részt választottuk elemzésre.

A könyvtárosok a játékban az elit szuperkatonák, az űrgárdisták egyik speciális testülete. A játékban minden egyes rendháznak van saját, űrgárdista osztaga.

Az űrgárdista könyvtárosok, magas pszichés képességgel rendelkeznek és jövőbelátók. A csatatéren kívül „hagyományos könyvtárosi munkákat” is végeznek, úgymint a rendház adatainak karbantartása, megőrzése, a csaták utáni leírást is nekik kell elkészíteniük. Ők vigyáznak a rendházkrónikákra, valamint a kollektív tudásért is felelnek. A testület ilyen tagjait gyakran bűjtatják, mivel előszeretettel vadásznak rájuk más űrgárdisták, a magas pszi-erejük miatt.

Ha itt is eltekintünk a külsőségektől, a magas intelligenciájú, pszi-erővel rendelkező űrgárdisták bizonyos mértékig hasonlítanak egy valódi könyvtárosra. Tudásuk kimagaslík a többi szuperkatonától, ezért is bíznak rájuk meglehetősen sok és fontos munkát, feladatot, ami a rendház működésében nélkülözhetetlen. Ők biztosítják a megfelelő tudást ebben a posztapokaliptikus világban.

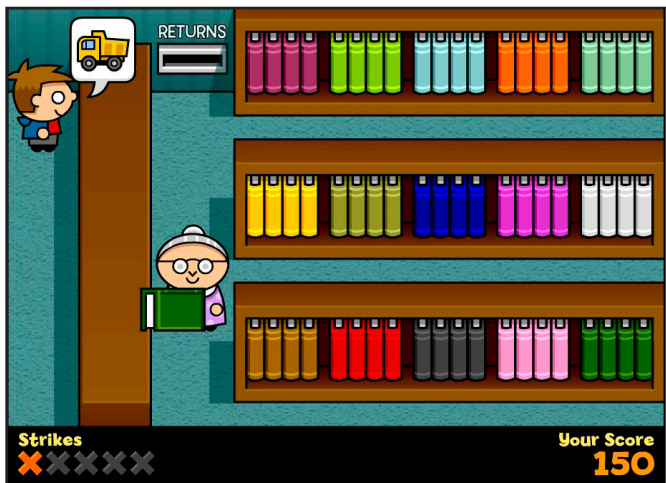
A *The Librarian – A short game by Octavi Navarro* egy kalandjáték, amelyben egy könyvtáros főhőst alakítunk. A játék célja, hogy számos kaland és fejtörő után elhozzuk a könyvtárba a békét. A játék grafikája egyszerű, de így is meg tudjuk figyelni a könyvtáros különleges külsejét. Egy átlagos alkatú fiatal nő, akit előkelő elegancia jellemez: kék színű, arany fonással készült zubbonyt és vörös csizmát visel.

A The Librarian könyvtárosa (képernyőkép)

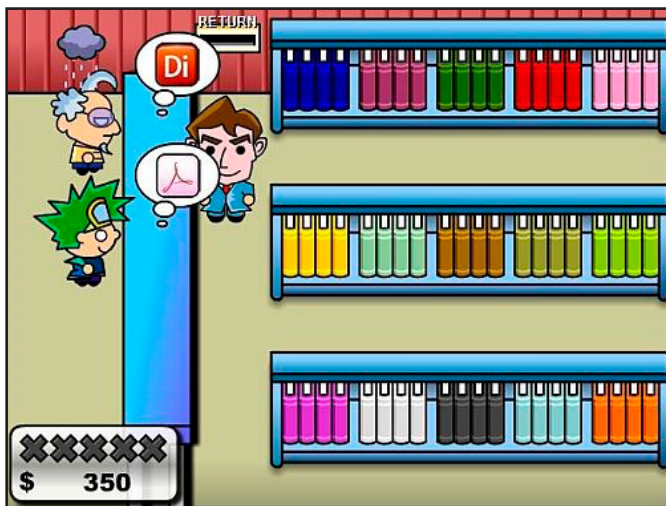
Az online flash játékokat is megvizsgálva, szintén sok elemet találunk, amelyben könyvtáros karaktereket irányíthatunk. Általában a főszereplőt irányítva kell a könyveket polcra rakni, mégpedig úgy, hogy közben egyetlen egy se essen le közülük, vagy épp egy memóriajáték kapcsán a betérő olvasóknak kell minél előbb biztosítani a kívánt olvasmányt.

A *Lightning Librarian* című játékban egy idős, kontyos, mosolygós könyvtáros hölgyet irányítva kell az olvasóknak biztosítani a kívánt könyveket. A játék elején memorizálnunk kell a könyvek helyét, azután szolgáltatni kell azokat a betérő olvasóknak.

Pillanatkép a Lightning Librarianból

Készült ebből a játékból egy másolat (*Librarian*), ahol egy férfi a könyvtáros és az Adobe fejlesztő cég szakkönyvtárában dolgozik, ugyanis itt Adobe termékeket kell memorizálni és olvasásra bocsájtani az olvasóknak. A játékélmény hasonló az előbb említetthez, a pozitív különbség, hogy itt végre a másik nem könyvtárosai is képviseltetik magukat. A fiatal férfi, kék zakót, vörös nyakkendőt és fehér inget visel, merész tekintetével a betérő olvasók gondolataiban olvasva juttatja őket a kívánt könyvhöz. Ugyanis itt gondolatként ábrázolják az emberek kéréseit.

Pillanatkép a Librarian című játékból

A „hagyományos” játékok közül is érdemes kiemelni egy karaktert, mégpedig a könyvtáros *Lego* figurát. Ez a *Lego* 10. minifigura sorozatában található figura, amelyben megtalálható a legtöbb könyvtárosokkal kapcsolatos sztereotip jellemző: szemüveges női karakter, kardigánban, egyik kezében egy könyv, a másikban egy bögre, amin csendre intő: „ssssh!” felirat olvasható.

*A *Lego* könyvtáros figurája*

A játékok végére érve szót kell ejteni az olvasó megjelenéséről is. Mivel eddig szinte csak az extrém megjelenésekkel foglalkoztunk, ebbe a körbe illik az öltöztetős könyvtáros Barbie megjelenése is, aki ugyan nem könyvtáros, de könyvtárháználként került fel a világhálóra.

Képernyőkép a Könyvtáros Barbie játékból

A különféle könyvtáros-ábrázolásokat a következő táblázatban vettem össze.

A játék			A könyvtáros			
neve	kiadás éve	műfaja	neme	munkahelye	megjelenése, öltözködése	munkaköre
<i>Bully (Scholarship Edition)</i>	2008 (alapjáték 2006)	Open World, Akció-Kaland	Nő	Iskolai könyvtár	Mogorva tekintet, Lila mintás ing, Szoknya, Magassarkú cipő, Fekete haj kontyba fogva	Iskolai könyvtáros
<i>Metro 2033 (Redux Edition)</i>	2014 (alapjáték 2010)	Akció, FPS	Nem tudjuk	Moszkvai Állami Könyvtár	Szürke vagy fekete szőrzet, Hosszú kezek, Karmok, Hatalmas termet	Könyvtár „őrzése”
<i>Warhammer 40K: Space Marine</i>	2011	Akció, TPS	Férfi	Rendházi könyvtárak, csaták	Páncél, Izmos testfelépítés, Hatalmas termet, Csuklya	Krónikák őrzése, A rendház adatainak rendfenn-tartása, Csaták leírása, Harc, Jövőbelátás
<i>The Librarian</i>	2018	Kaland, Indie	Nő	Könyvtárak	Fekete haj, Átlagos testalkat, Kék zubbony, Vörös csizma	Könyvtáros, A könyvtári „béke” megőrzése
<i>Lightning Librarian</i>	N.A.	Flash	Nő	Könyvtárak	Ősz haj, Idős hölgy, Szemüveg, Kék mintás ruha, Mosolygós tekintet	Könyvtáros
<i>Librarian</i>	N.A.	Flash	Férfi	Könyvtárak	Barna haj, Fiatal, Átlagos testalkat, Kék zakó	Könyvtáros
<i>Lego</i>	2013	Építőjáték	Nő	Könyvtárak	Fekete haj, Szemüveg, Vörös kardigán, Barna szoknya	Könyvtáros

4. táblázat: Könyvtáros-ábrázolás a videójátékokban

Összegezve az eredményeket a kitöltők meglehetősen pozitívan ítélik meg a szakmát. Az a tény, hogy sokan a segítő jellegű motívumokat írták azt jelenti, hogy a mai digitális világban is sokan számítanak a könyvtárosokra a különféle információk megkeresésében. Ez rendkívül fontos, hiszen azt bizonyítja, hogy még napjainkban is helye van a könyvtárnak és az ott dolgozóknak – és nemcsak a falak és könyvtárosok nélküli könyvtárnak. Jóllehet, sokan jósolják a szakma elmúlását, azonban úgy gondoljuk, hogy ettől nagyon messze állunk. A kérdőívre érkezett válaszokból kiderül, hogy szükség van az információt és a dokumentumokat értő, kezelni és szolgáltatni tudó, művelt, tudós emberekre, a könyvtárosokra. Ugyanakkor színes és változatos, ám nem mindig tetsző képet kapunk a könyvtárosról az új megjelenési formákban, ahol érdekes módon él és virul a sztereotip, hagyományos könyvtároskép.

A cikkben látható képek forrásai:

- Mrs. Carvin: <https://cdna.artstation.com/p/assets/images/images/008/961/744/large/anthony-macbain-bu-ly-librarian.jpg?1516318895>
- A Metro Redux 2033 könyvtárosa: https://vignette.wikia.nocookie.net/metro2033/images/4/4c/Metro2033_%282%29_2010-03-23_14-08-41-71.jpg/revision/latest?cb=20110515041733
- A Warhammer 40K könyvtárosa: <https://vignette.wikia.nocookie.net/warhammer40k/images/a/a0/SpaceMarineLibrarian.jpg/revision/latest?cb=20120117153451>
- A Lego könyvtáros figurája: <https://jaysbrickblog.com/wp-content/uploads/2013/05/series-10-librarian.jpg>

Jegyzetek

1. Gereben Ferenc: *Könyv Könyvtár Közönség. A magyar társadalom olvasáskultúrája olvasás- és könyvtárszociológiai adatok tükrében.* Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, 1998. 164-169. p. <http://mek.oszk.hu/01700/01742/01742.pdf> (2019.08.10.)
2. Vidra Szabó Ferenc: *A könyvtárhasználati szokások változásai az utóbbi tíz évben* = Könyvtári Figyelő, 7. (43.) évf. 1997. 1. szám, 67-70. p. http://epa.niif.hu/00100/00143/00021/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_1997_1_059-071.pdf (2019.08.10.)
3. Tóth Máté: *Könyvtárhasználat-információkeresés, egy országos reprezentatív felmérés eredményei.* Budapest, 2017. 22-25. p. <http://www.azenkonyvtaram.hu/article/-/tartalom/orszagos-reprezentativ-kozvelemenyku-tatasok-23164> (2019.08.10.)
4. Nagy Dóra: *Milyenek a könyvtárosok?* = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 14. évf. 2005. 9. sz. 9-18. p. <http://epa.oszk.hu/01300/01367/00069/pdf/02konyvtarosok.pdf> vagy <http://epa.oszk.hu/01300/01367/00069/nagy.html> (2019.08.10.)
5. Sárpátki Ádám: *Könyvtári szakmai sztereotípiák és azok PR vonatkozásai* = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 60. évf. 2013. 8. sz. 331-345. p. <http://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/620> (2019.08.10.)
6. Vidra Szabó Ferenc: i. m., uo.
7. *Space marines: The omnibus.* (Warhammer 40.000) Szerk. Dunn, Christian, Nottingham, Black Library, 2013. 80-81. p.